

ox 1 156. 1 : 448. 2 Phasianus colchicus L. (497.12)

Q-357

INSTITUT ZA GOZDNO IN LIŠNO GOSPODARSTVO

ODDEK ZA LOVSTVO

NARAVNA PREGIBANA FAUNA V SLOVENIJI

Koordinator:

**Černe Alojz, dipl.ing.agron.,
sodelavec Odseka za lovstvo**

**Sodelavec: dipl.biol. J.Šop,
šef Odseka za lovstvo**

Direktor:

Ing. Milan Čiglar

7. 1966

Narednik: Temo je naročila in financirala Levaka zveza Slovenije

**Avtor: Temo je obdelal ing. agr. Černe Alojz ob sodslovenju
dipl. inž. Čop Jansza, Institut za gozdnarstvo in lesno
gospodarstvo Slovenije**

U V O D

Po vojni smo fazana našli skoraj v vse ravninske predele Slovenije. Tudi zaradi upadanja stalaša juretic smo začeli fazane naštino razeno-ševati, tako da je postal poleg zajca najpomembnejša lovna cela divjad.

Z povečanjem stalaša fazana, se so začeli kmetijci pritoževati o škodah, ki jih povzroča fazan slasti na kleti korusi in grahu, delno pa tudi na deraščajočih in dozorevajočih kmetijskih rastlinah.

Ker je težko dokazati, da je na omenjenih posevkih nastala škoda samo zaradi fazane, je reševanje odškodnin postalo zelo sporno. Fazanu so kmetijci začeli pripisovati vse nastale škode na kmetijskih posevkih, šoprav polne škode povzročajo v večji meri vrane, urake, miši, voluharji in drugi škodljivci. Škode nastajajo tudi v sled tega, kar seme ne kali, ali drugi varoki preprečujejo normalno rast, kar se čisto dogaja pri korusi.

Ker se v večini primerov ni moglo ugotoviti, kakšna je dejanska škoda zaradi fazane se ne ocenjujele nastale škode več ali manj subjektivno brez vsakih meril in brez dokazov, ali fazan res povzroči toliko škoda.

Tuja literatura navaja fazana kot koristno divjad, ki ne napravi kmetijstvu škode, karisti pa so mnogo večje, kar se brani s kmetijstvu škodljivimi pleveli in žuželkami (USA, Kozlija, Anglija).

Ker rezultate tujih avtorjev o naravni prehrani fazana nismo mogli posplošiti tudi za naše razmere, se je šlo za lovstvo pri inštitutu za goščo in lesno gospodarstvo Slovenije v dogovoru s lovsko zvezo Slovenije, katere je prevzela tudi financiranje, odločil za lastno študijo o "Naravni prehrani fazana v Sloveniji". Sekretariat za kmetijstvo in gospodarstvo je izdal dovoljenje za odstrel v nelovni dobi in delo je potekalo več let. Rezultati naše raziskave so v nasprotju s objavljenimi rezultati tujih raziskovalcev, kar opravičuje naše

delo na tem področju, in ni samo kopija že storjenega dela.

Odsak za lovstvo si jeadal predvsem naloga:

1. Da ugotovi a čim se hrani fazan v naravi v času vegetacije.
2. Da na podlagi dobljenih rezultatov ugotovi koristnost ozirno škodljivost fazana za kmetijstvo, kar bo služilo pri ocenjevanju škod po fazanu.
3. Rezultati študije so tudi osnovna pri osnavljanju rezila in krmnih njiv za fazana.
4. Študija naj služi tudi kot temeljna razprava o naravni prehrani fazana v Sloveniji.

Petak dela: Naša glavna naloga je bila, da zberemo čim več golč fazanov, ki so bili ustreljeni svin lovnega jaza. Naravno prehrano fazana ugotavljamo na način tako, da pregledamo vsebino golč. V golči ustreljenega fazana se lahko natančno določijo vse različni deli ali žuželke, ki jih je fazan pojeval, preden je bil ustreljen. Lovci, kateri so bili anketirani za odstrel fazanov, so prejeli navodila in stekleničke s ustreznim formalinom, za kar so jim na tem mestu zahvaljujemo, enako vsem podrobnim svarilom.

Naša želja je bila, da zberemo vsake 12 po 10 golč v vsaki mestu, kar nam je pa kljub večletnemu prizadevanju le delno uspelo.

Zbrane golče smo analizirali tako, da smo vsebino vsake golče osušili na zraku in nato s tehtanjem določili skupno težo vsebine in še težo posameznih sestavin. Tako smo v prvi vrsti prikazali analizo vsake posamezne golče posebej. Nato smo naredili sezarije za vsako 12 po mesecih in povprečje za vse mesce skupaj od ene lovske sezone. Na koncu smo pa prikazali celoletno povprečje naravne prehrane fazana v Sloveniji.

Tehtanje vsebine golč na prvi pogled ne da dobre primerjave med posameznimi sestavinami. Težko si predstavljamo n.p.r. je gramov goveda aliž g plevela rogovilška itd. Najboljša primerjava bi bila, če bi

vee sestavne preštali in izrazili s številkami. Tako dele bi bilo prezahtevno in nepregledno, saj bi prišli alati pri drobnih osnovnih plevaev na milijonske številke.

Vprašanje pravičnega razmerja se najbolj pokaže med sruja in plodovi kmetijskih rastlin in plevelov. Ostale sestavine so udeležene v tako majhnem številu, da ne vplivajo mnogo na rezultat.

Da si bomo pravilno predstavljalí razmerje med kmetijskimi rastlinami in pleveli, si ogledajmo nekaj absolutnih tež sruja kmetijskih rastlin in plevelov (absolutna teža je teža 1000 kom. sruja).

Kmet. rastline	1000 komadov sruja	koruze	tehta	100-250 g
"	"	"	fišola	" 900-1000 g
"	"	"	pšenice	" 40-60 g
Pleveli	"	"	subvija	" 3,1 g
"	"	"	kostrebe	" 1,5 g
"	"	"	rogovilčka	" 0,3 g

Približno slike o razmerju števila sru kmetijskih rastlin dobimo lahko na ta način, da pretvorimo celotno vsebino kmetijskih rastlin na kuro. V tem slučaju dobimo cca 17.500 kom. sruja kuzuse. Če pa pretvorimo celotno vsebino plevelov na subvijo pa dobimo 220.000 sru plevela. To pomeni, da je po številu sru plevela najmanj 10 krat več kot sruja kmetijskih rastlin.

Previdi število golda na analizo

L. Z.	Št. golda skupaj	Število golda po mesecih									
		marec	april	maj	junij	julij	avgust	sept.	okt.	nov.	dec.
Celje	16	-	4	12	-	-	-	-	-	-	-
Carina	63	7	8	4	5	-	6	19	-	14	-
Koper	85	9	9	5	1	2	12	24	10	13	-
Ljubljana	16	-	4	7	-	-	-	-	2	10	13
Maribor	38	-	2	4	2	4	3	16	7	-	-
Pesvarje	35	-	4	10	7	11	3	-	-	-	-
Ptuj	58	2	2	6	4	4	14	19	7	-	-
V. Krško	29	-	6	7	3	7	-	-	-	6	-
Gl. Varberg	75	-	4	8	4	6	29	24	-	-	-
skupaj	435	18	43	63	26	34	67	102	26	43	13
‰	100	4,1	9,9	14,4	6,0	7,8	15,5	23,5	6,0	9,9	2,9

**Šumariji analize goiš po posameznih mesecih
in povprečje prehrane fazana po lovskih svesah**

Različni klimatski pogoji in različna struktura kmetijskih površin ima za posledico različno prehrano fazana v posameznih mesecih, tako smo-
traj vsake LZ, kot tudi različno od drugih LZ.

Da ima vsaka LZ pregled o naravni prehrani fazana, smo v prvi vrsti
naredili šumarije analiz goiš po posameznih mesecih in povprečje vseh
mesecev vsake posamezne LZ.

LZ Celje

Analiza golš po sestavnih

masnih

<u>avri</u> - 4 golše		<u>noj</u> - 12 golš	
sestavine:	g	sestavine:	g
ovca	32,8	koruza	21,3
kurja drevo	15,8	pljenica	1,3
jablona	<u>1,0</u>	fišol	2,2
SKUPAJ	47,6	kurja drevo	29,1
		listi	0,6
		broščki	<u>0,6</u>
		SKUPAJ	58,9

	g*	g
Vsehina golš skupaj	106,4	56,5
a. <u>Kmetijske rastline</u>	60,3	
Oves (<i>Avena sativa</i>)	34,5	
Koruza (<i>Zea mays</i>)	21,3	
Pljenica (<i>Triticum vulgare</i>)	1,3	
Fišol (<i>Phaseolus vulgaris</i>)	2,2	
b. <u>Pljavci</u>	44,9	42,3
kurja drevo (<i>Stellaria media</i>)	44,9	
c. <u>Živalste sestavine</u>	0,6	0,6
broščki (Coleoptera)	0,6	
d. <u>Listi</u> (<i>Trifolium, Gramineae</i>)	0,6	0,6

12. Čerica

Analiza goliš po posameznih mesecih

Marec - 7 goliš

s e s t a v i n e t g.	
listi	32,1
sons akocije	24,0
keleč	6,3
šišol	12,1
gradije	2,3
pačje selišče	<u>2,6</u>
SKUPAJ	79,4

April - 0 goliš

s e s t a v i n e t g.	
listi	21,4
sons akocije	<u>7,3</u>
SKUPAJ	28,7

Maj - 4 goliš

s e s t a v i n e t g.	
sons akocije	21,0
polš	13,7
bročohi	0,9
korusa	1,3
šoknjere polše	<u>11,2</u>
SKUPAJ	58,1

Junij - 5 goliš

s e s t a v i n e t g.	
Kodri glavinec	0,9
kobilice	15,7
plšnica	<u>4,9</u>
SKUPAJ	26,6

Avqust - 6 goliš

s e s t a v i n e t g.	
pačje selišče	11,0
korusa	28,8
kobilice	2,3
oves	<u>1,6</u>
SKUPAJ	43,7

September - 19 goliš

s e s t a v i n e t g.	
pačje selišče	18,5
listi	2,2
korusa	81,7
kobilice	1,0
muhviš	0,8
airak	7,2
bela netlika	<u>5,8</u>
SKUPAJ	112,2

November - 14 goliš

s e s t a v i n e t g.	
pačje selišče	18,5
korusa	81,7
muhviš	<u>0,8</u>
SKUPAJ	101,0

	g.	g.
Vredina goljškupa;		
a. Kmetijske rastline	248,5	47,6
Koruzna (Zea mays)	199,1	
Orodje (Vitis vinifera)	24,5	
Pisoi (Phaseolus vulg.)	12,1	
Pšenica (Triticum vulg.)	4,0	
Oves (Avena sativa)	1,6	
Sirok (Sorghum vulg.)	7,2	
b. Plevela	103,2	19,7
Ponje solišče (Solanum nigrum)	75,6	
Šušviš (Setaria glauca)	21,3	
Bela metlika (Chenopodium alb.)	5,8	
c. Živalcke sestavine	33,6	6,6
Polj (Gastropoda)	13,7	
Brodčki (Coleoptera)	8,9	
Kobilice (Orthoptera)	19,0	
d. Listi (Trifolium - Gramineae)	55,7	10,7
e. Jardi plodovi	80,5	15,4
Bene akacije (Robinia pseudacacia)	55,8	
Zalod (Quercus sp.)	10,8	
Čolajove peške (Prunus avium)	13,9	

iz Koper

Analiza gnila za posameznih mesecih

Marec - 9 gnila

s e s t a v i n e : g	
Fazol	50,3
listi inoerne	30,6
seme skocije	<u>7,2</u>
SKUPAJ	88,1

April - 9 gnila

s e s t a v i n e : g	
korusa	4,2
listi datalje	11,7
plodovi grn.	3,5
gmaljaki	<u>4,0</u>
SKUPAJ	23,4

Maj - 5 gnila

s e s t a v i n e : g	
listi trave	9,8
seme skocije	1,7
kurja drevesa	2,4
kobilice	<u>3,0</u>
SKUPAJ	16,9

Junij - 1 gnila

s e s t a v i n e : g	
Fazol	1,2
listi trave	5,6
seme skocije	<u>3,7</u>
SKUPAJ	10,5

Julij - 2 gnila

s e s t a v i n e : g	
korusa	<u>3,6</u>
SKUPAJ	3,6

Avrust 12 gnila

s e s t a v i n e : g	
grodje	38,2
korusa	31,6
listi	11,6
kontraba	0,2
moleno	0,1
slak	1,0
pasje zeljice	19,6
mihvilj	16,2
smet	0,3
drevesa	1,0
robida	1,0
bršički	3,0
mravlje	0,8
kobilice	<u>0,5</u>
SKUPAJ	176,7

<u>September - 24 gold</u>		<u>Oktober - 10 gold</u>		<u>November - 13 gold</u>	
centavini	g	centavini	g	centavini	g
Grasija	20,6	koruzn	36,6	Figol	2,0
Koruzn	122,2	grasija	6,0	Pasje selisbe	54,6
Pšenica	20,2	liguster	19,6	Listi	0,6
Filol	3,0	muhviš	0,9	akocija	<u>0,3</u>
Listi	4,3	pasje selisbe	6,1	SKUPAJ	57,5
Črna trn	4,1	brošči	0,1		
Rohica	24,3	kobilice	<u>0,9</u>		
Čipek	5,3	SKUPAJ	70,2		
Pasje selisbe	30,6				
Muhviš	19,6				
Kobilice	1,0				
Česenice	<u>0,3</u>				
SKUPAJ	204,5				

	g.	g.
Vsotina gold skupaj	277,2	100
<u>a. Kmetijska rastline</u>	305,1	51,3
Koruzn (Zea mays)	163,6	
Filol (Phaseolus vulg.)	56,9	
Pšenica (Triticum vulg.)	20,2	
Grasija (Vitis vinifera)	64,8	
<u>b. Pleveli</u>	152,4	25,5
Pasje selisbe (Solanum nigrum)	110,9	
Muhviš (Setaria glauca)	33,7	
Kerjica črvena (Stellaria media)	2,4	
Kostreba (Schinochloa crus galli)	0,2	
Školenec (Galium collugo)	0,1	
Člak (Convolvulus arvensis)	1,8	
Čest (Cirsium arvense)	0,3	
Dresen (Polygonum persicaria)	1,0	

c. <u>Sivalaks cestavica</u>	3,0	1,5
Kobilice (Orthoptera - Locustidae)	5,4	
Hroški (Coleoptera)	3,1	
Gosenice (Lepidoptera)	0,3	
d. <u>Ligti (Orestreus, Trifolium)</u>	74,2	12,5
e. <u>Gošnji plodovi</u>	50,7	8,5
seme akacije (Robinia pseudacacia)	10,7	
Robinice (Robinia europae)	16,1	
Svi trn (Crataegus spinosa)	4,1	
Šipek (Rosa canina)	8,4	
Ligustar (Ligusticum vulg.)	10,8	
f. <u>Šeplji (Tubercosa)</u>	4,0	0,7

Lj Ljubljana

Analiza celiš po pomembnih sestavinah

April - 4 goliš

sestavine: g.	
ovos	39,3
listi	0,7
hleviš	17,5
polki	<u>4,9</u>
SKUPAJ	62,4

Maj - 7 goliš

sestavine: g.	
listi	7,1
korje orevca	54,6
broščki	0,5
koler.brošč	1,6
kontraba	0,6
ripača slatica	0,3
najski brošč	5,8
halod	<u>4,5</u>
SKUPAJ	75,0

Oktober - 2 goliš

sestavine: g.	
pšenica	1,4
hleviš	<u>0,6</u>
SKUPAJ	2,0

November - 10 goliš

sestavine: g.	
korusa	43,9
ječmen	4,6
ajda	61,8
pšenica	10,5
broščki	0,9
polki	12,9
proso	50,8
listi	<u>0,3</u>
SKUPAJ	205,7

December - 13 goliš

sestavine: g.	
korusa	12,3
ajda	231,7
proso	6,3
ovos	1,6
pšenica	0,1
fišel	35,4
ječmen	2,5
soja	30,2
plevali	2,9
listi	18,9
polki	66,4
broščki	0,6
halod	15,7
goroljski	<u>2,5</u>
SKUPAJ	427,1

	g.	g
Vesbina gola stupaj	769,1	100
a. <u>Kraškijske rastline</u>	551,4	71,4
Koruzna (Zea mays)	56,2	
Heljoica (Triticum vulg.)	11,3	
Fihol (Phaseolus vulg.)	35,4	
Oves (Avena sativa)	40,9	
Jekum (Hordeum vulg.)	7,1	
Ajda (Fagopyrum sag.)	313,5	
Proso (Panicum miliac.)	56,8	
Soja (Soja hispida)	30,2	
b. <u>Pleveli</u>	76,5	9,8
Muhvč (Setaria glauca)	13,1	
Kurja krevca (Stellaria media)	54,6	
Kastroba (Schnobilia crua galli)	0,6	
Ripeša slatica (Ranunculus arvensis)	0,3	
Ostali pleveli	2,9	
c. <u>Zivalake sestavine</u>	92,9	12,6
Polji (Gastropoda)	84,2	
Kroški (Coleoptera)	1,4	
Kajaki kroški (Cololontha cololontha)	5,3	
Koleradski kroški (Leptinotarsa decemlineata)	1,5	
d. <u>Liati (Trifolium - Cyanineae)</u>	26,6	3,4
e. <u>Plešovi - kolod (Sarcus sp.)</u>	20,2	2,5
f. <u>Čovčički</u>	2,5	0,3

12. Maribor

Analiza golja po razmesnih mesecih

April - 2 golja

sostavine: g.	
Oves	3,4
Some akacije	<u>1,0</u>
SKUPAJ	4,4

Maj - 4 golja

sostavine: g.	
korusa	28,6
fitel	1,7
kurja srevca	1,5
listi	<u>0,4</u>
SKUPAJ	32,2

Junij - 2 golja

sostavine: g.	
korusa	8,7
plonica	13,9
detelja	0,9
modri glavinec	<u>0,3</u>
SKUPAJ	32,3

Julij - 4 golja

sostavine: g.	
plonica	<u>73,9</u>
SKUPAJ	73,9

Avgust - 3 golja

sostavine: g.	
plonica	60,0
korusa	1,3
lihnke strune	17,0
subvis	0,5
kobilice	<u>0,4</u>
SKUPAJ	79,2

September - 16 golja

sostavine: g.	
korusa	<u>116,5</u>
SKUPAJ	116,5

Oktober - 7 golja

sostavine: g.	
korusa	22,0
embonice	25,4
olja	<u>7,3</u>
SKUPAJ	54,7

Vašbina golá skupaj	511,1	100
a. Kautijske rastline	51,7	98,3
Korusa (Zea mays)	293,6	
Pšenica (Triticum vulg.)	147,3	
Sobinice (Helianthus annuus)	25,4	
Ajda (Fagopyrum esculent.)	7,3	
Oves (Avena sativa)	3,4	
Fazol (Phaseolus vulg.)	2,7	
Grosnje (Vitis vinifera)	1,5	
b. Plevelá	34,7	6,8
Kurja šrova (Stellaria media)	8,9	
Rohviš (Seteria glauca)	23,5	
Drosem (Polygonum persic)	2,0	
Medri glavinec (Centaurea jac.)	0,3	
c. Šivalake pastirine	22,8	4,4
Lisínke strune	17,0	
Kobilice (Xithoptera -Lousitidae)	0,4	
Koloradski broš (Lepidoptera daem.)	0,6	
Mravlje	4,3	
d. Listi (Gramineae - trifolium)	1,4	0,3
e. Plodovi	1,0	0,2
Akacia (Robinia pseudacacia)	1,0	

IZ Pomurje

Analiza soli po posameznih mesecih

April - 4 goli

sestavine: g.

Oves 21,4

SKUPAJ 21,4

Maj - 10 goli

sestavine: g.

ripeča slatica 8,9

gomoljki 5,2

jajčevac 1,9

gosenice 5,4

poliki 9,5

broški 1,0

škrbinec 1,0

listi 3,6

korusa 20,6

kurja čreves 0,4

jajčeca aravelj 1,6

SKUPAJ 59,1

Junij - 7 goli

sestavine: g.

pšenica 28,6

listi 7,5

k.čreves 1,0

ripeč. slatica 4,3

SKUPAJ 44,2

Julij - 11 goli

sestavine: g.

Pšenica 38,0

Korusa 25,2

Proso 39,4

broški 0,3

škrbinec 6,0

Grasica 1,0

SKUPAJ 110,2

Avgust - 3 goli

sestavine: g.

pšenica 6,3

panje solivke 23,4

muhvit 5,7

kalsrodaki broš 5,0

SKUPAJ 40,4

	g.	g
Vachin galš stupaj	250,8	100
a. <u>Kostljike rastline</u>	155,3	64
Pšenica (<i>Triticum vulgare</i>)	72,9	
Koruzna (<i>Zea mays</i>)	45,6	
Oves (<i>Avena sativa</i>)	21,4	
Proso (<i>Panicum siliac.</i>)	39,4	
Sembica (<i>Solidago annua</i>)	6,0	
b. <u>Flavali</u>	65,9	22,6
Ripca mlatica (<i>Ranunculus arvensis</i>)	13,2	
Jajčevca (<i>Lamotodon hispidis</i>)	1,9	
Skrbinec (<i>Sanchus arvensis</i>)	1,0	
K.drevca (<i>Stellaria media</i>)	3,4	
Gravica (<i>Vicia hirsuta</i>)	1,0	
Pasje solišče (<i>Solanum nigrum</i>)	23,4	
Muhviš (<i>Setaria glauca</i>)	5,7	
c. <u>Živalcke sestavine</u>	23,3	8,0
Gosmice (<i>Lepidoptera</i>)	5,4	
Polj (<i>Gastropoda</i>)	9,5	
Hroščki (<i>Coleoptera</i>)	1,6	
Kolarčaki hrošč (<i>Leptinotarsa coccin.</i>)	5,0	
Jajčeca oravelj (<i>Lanius niger</i>)	1,6	
d. <u>Liati (Trifolium - Gramineae)</u>.....	11,1	3,8
e. <u>Genoljčki (Tularosum)</u>.....	39,6	1,6

IZ PRAJ

Analiza golje po mesecnih mesecih

Maras - 2 golje

sastavina: g.	
Ajda	39,0
Seme akocije	2,2
Listi detelje	<u>2,3</u>
SKUPAJ	43,5

April - 2 golje

sastavina: g.	
kurja trava	2,7
oves	40,1
listi detelje	<u>8,2</u>
SKUPAJ	51,0

Maj - 6 golje

sastavina: g.	
korusa	70,0
k. trava	10,0
kostraba	6,8
listi detelje	7,3
hrastki	<u>2,1</u>
SKUPAJ	157,2

Junij - 4 golje

sastavina: g.	
korusa	2,3
k. trava	3,4
Yrtai grab	42,4
Jasen	40,7
Listi trava	<u>0,7</u>
SKUPAJ	89,5

Julij - 4 golje

sastavina: g.	
plienica	86,1
korusa	40,0
listi	0,2
trava	<u>0,5</u>
SKUPAJ	126,8

Avrust - 14 golje

sastavina: g.	
korusa	137,8
filol	46,7
oves	0,4
sondnica	5,4
ambva	12,5
tatar. ajda	0,4
robidnica	7,3
listi	3,1
kobilica	0,2
gosenica	0,2
kolor. hrastki	<u>0,2</u>
SKUPAJ	213,9

September - 19 gold

sestavina ei s.

Korusa 122,4

Fisoi 5,4

Ajda 9,0

Sosnica 19,8

Milvijc 7,2

Hum. brevca 0,1

Part. ajda 0,9

Kontreba 2,4

Smolenc 0,2

Hogoviljak 0,3

Mati 4,8

Česenica 0,2

Kol. brass 0,7

Hroščki 1,1

SKUPAJ 195,2

Oktober - 7 gold

sestavina ei s.

Korusa 68,3

kobilica 1,4

lelci 5,3

SKUPAJ 75,5

L2 Vidan - Krško

Analiza goliš po posameznih mesecih

April - 6 goliš

sostavinski g.	
fišel	9,3
korusa	10,2
listi	0,6
broščki	2,2
smolenec	3,4
ječmen	30,2
K.šrevca	<u>4,4</u>
SKUPAJ	60,3

Maj - 7 goliš

sostavinski g.	
fišel	11,9
korusa	3,4
ječmen	0,6
pšenica	0,5
listi	1,2
broščki	2,1
K.šrevca	2,4
ripena vlatica	0,1
mrvlinčja jajč.	1,0
koleradaki hrošč	<u>3,5</u>
SKUPAJ	42,7

Junij - 3 goliš

sostavinski g.	
fišel	21,0
ječmen	17,7
koler.hrošč	<u>3,0</u>
SKUPAJ	41,7

Julij - 7 goliš

sostavinski g.	
fišel	1,3
broščki	2,3
pšenica	58,0
rodri glavinec	2,5
mrvlinčja jajč.	<u>3,5</u>
SKUPAJ	67,6

Oktober - goliš 5

sostavinski g.	
korusa	39,7

	g.	g
Veehina gollä skupaj	252,0	100
a. <u>Kaalijske rastiine</u>	209,8	83,0
Koruna (Zea mays)	59,3	
Pisoi (Phaseolus vulg.)	43,5	
Pšerica (Triticum vulg.)	50,5	
Jasmin (Hordeum vulg.)	48,5	
b. <u>Flevali</u>	20,8	8,1
Kurja arevna (Stellaria media)	6,0	
Ripša slatice (Ranunculus arvensis)	3,1	
Modri glavinec (Centaurea jacea)	2,5	
Soolenec (Galium mollugo)	3,4	
c. <u>Zivalste sestavine</u>	19,6	7,8
Koleradski broš (Leptinotarsa dec.)	6,5	
Broški (Coleoptera)	6,6	
Krvlinšja jastuca (Lasius niger)	6,5	
d. <u>Liati (Trifolium Gramineae)</u>.....	1,8	2,1

02-12 Vurberg

Isalica goliš po kompozitih mesecih

April - 4 goliš

s e s t a v i n e : g.	
Oves	9,2
Listi detelje	3,1
Kurja trava	6,0
Pala	<u>2,9</u>
SKUPAJ	112,2

Maj - 3 goliš

s e s t a v i n e : g.	
koruna	37,3
filol	37,4
kurja trava	44,7
listi	3,3
broški	0,7
aravlinšja jajš.	10,7
gosenice	0,3
pšenica	2,3
kolor.broš	<u>1,2</u>
SKUPAJ	139,8

Junij - 4 goliš

s e s t a v i n e : g.	
jetam	0,9
pšenica	15,0
listi	2,0
aravlin.jajš.	0,1
kolor.broš	0,1
paljaka groblj.	2,7
ripena slatica	0,7
gosenice	<u>1,1</u>
SKUPAJ	21,6

Julij - 6 goliš

s e s t a v i n e : g.	
Pšenica	6,7
Modri glavinec	0,3
Listi	0,1
Kolorad.broš	3,4
broški	<u>0,1</u>
SKUPAJ	70,6

Avrust - 29 goliš

s e s t a v i n e : g.	
barva	114,2
filol	0,4
oves	10,1
gosenice	4,6
pšenica	1,8
grass	2,4
bob	3,2
rogovilček	25,2
njivaka repica	0,2
kontreba	0,6
kurja trava	0,3
drova	<u>0,1</u>

Modri glavinec	0,5
Ripena slatica	0,4
mušič	13,9
goseni pleteri	39,2
broški	2,5
pala	0,1
kolorad.broš	5,1
laska ljuka	2,6
listi	<u>6,8</u>

SKUPAJ

239,3

September - 24 gold

o s t a v i n e t g.

Semolina	50,4
Koruna	226,8
Oves	38,2
Pšenica	0,1
Fišel	3,6
Kjivaka granica	0,2
Muhvit	7,9
Dresam	1,4
Kjivaka ropica	0,2
Kurja zravca	0,2
Pipeta slatica	0,3
Zalod	5,4
Rebica	0,3
Listi	6,7
Brodski	1,0
Novobiljak	3,2
Polki	<u>0,1</u>
SKUPAJ	345,2

		8.	8
Večina gold skupaj	939,0		100
a. <u>Kuotijaka rautilina</u>	640,5		68,4
Koruna (Sua nera)	336,9		
Oves (Avena sativa)	57,4		
Pšenica (Triticum vulg.)	84,4		
Fišel (Phaseolus vulg.)	50,7		
Semolina (Holentus annuus)	56,1		

	8.	
Bob (<i>Vicia faba</i>)	1,6	
Frosa (<i>Panicum miliaceum</i>)	2,4	
Jedren (<i>Hordeum vulg.</i>)	0,9	
b. <u>Flaveli</u>	166,0	17,0
Kurja Sreva (<i>Stellaria media</i>)	110,0	
Hogovilček (<i>Galinsoga parviflora</i>)	26,9	
Mibviš (<i>Setaria glauca</i>)	26,0	
Kostrba (<i>Helminthosolen obsoletus</i>)	0,7	
Dreva (<i>Polygonum persicaria</i>)	1,0	
Ripča slatica (<i>Eleusine arvensis</i>)	1,1	
Gršica (<i>Vicia villosa</i>)	0,2	
Kjivka repica (<i>Brassica rapa</i>)	0,2	
c. <u>Živalste nastajajo</u>	21,3	2,2
Koloradski hrošč (<i>Leptinotarsa dec.</i>)	7,1	
Gošnice (<i>Lepidoptera</i>)	0,5	
Kobilice (<i>Orthoptera - Locustidae</i>)	0,7	
Hroščki (<i>Coleoptera</i>)	1,5	
Mravljinčja jajčeca (<i>Lasius niger</i>)	10,0	
Palčki (<i>Gastropoda</i>)	1,4	
d. <u>Lišči (Trifolium - Graminace)</u>	53,5	6,2
e. <u>Četli, plodovi</u>	51,4	5,6
Čelad (<i>Quercus sp.</i>)	5,4	
Rebričnica (<i>Rubus avropes</i>)	0,3	
Ostali gozdni plodovi	0,7	

Naravna prehrana fazana v Sloveniji

Na podlagi analize 435 golš so izdelali študijo o naravni prehrani fazana v Sloveniji. Za lažje razumevanje so vse sestavine združili v 6 glavnih skupin: kmetijske rastline (zrna in plodovi kmetijskih rastlin), plaveli (zrna in plodovi plevela), živalske sestavine (kroščki, gosonice, kobilice, polki itd.), listi (v glavnem so listi trav in detelje), gorški plodovi (plodovi gozdnih in drevesnih vrst: akacija, selod, črni tra in drugi) in gemoljski (gemolji gemoljskih rastlin). Mineralne delce (kamenčke) so našli le v 3 golšah po nekaj kosovih, zato jih nismo upštevali pri končnem rezultatu.

V celotnem povprečju naravna prehrana fazana so zastopane kmetijske rastline s 71%, pleveli s 14%, živalske sestavine s 4,6%, listi s 5,1%, gorški plodovi s 4,4% in gemoljski s 0,9%. Tabela 1.

Kmetijske rastline:

Kmetijske rastline so zastopane v prehrani fazana v precejšnji količini vse leto (Tabela št. 2).

V marcu najdemo v golšah največ fišola in ajde. Bitno je, da gre za zrna, ki je ostalo na njivah še iz prejšnjega leta, saj najdemo fišol šele v maju, ajde pa sejemo šele julija. Marec spada tako še v mesec, ko fazan ne naredi na kmetijskih rastlinah nobene škode, šeprav znaša delež kmetijskih rastlin v marcu 50%.

V aprilu se brani fazan v manjši meri s ovcom, ki se ga v tem mesecu največ seje, deloma pa tudi s koruzo in jačmenom.

Delež kmetijskih rastlin znaša v aprilu 38%. Zanimivo je, da v marcu in aprilu nismo našli v golšah niti zrna graba, šeprav so v kopruški in gorškem področju številne pritožbe kmetijcev o škodah na grabu. Verjetno gre za nepravilno odstranitev, da ni bil noben fazan ustreljen v bližini grabovih njiv.

Šestavino golfa po lovskih svobod v gramih

LG	Št. golfa	Čeolovna vredba	Kmetijska restline	Ploveli	Zivalstvo sestavino	lišti	Čeolovni plodovi	Genoljaki
Čolje	16	106,4	60,3	44,9	0,6	0,6	-	-
Čerica	63	521,5	240,5	103,2	33,6	55,7	80,5	-
Kopar	85	595,2	205,1	152,4	8,8	74,2	50,7	4,0
Ljubljana	36	770,1	551,4	76,5	92,9	26,6	20,2	2,5
Maribor	38	689,6	629,7	34,7	22,8	1,4	1,0	-
Panurje	35	325,4	185,3	65,9	23,3	11,1	-	39,8
Prtuj	58	798,4	727,2	35,0	5,7	23,5	7,0	-
Videm-Krško	29	292,0	209,8	20,8	19,6	1,8	-	-
Ol. Vrbovca	75	930,7	640,4	166,0	21,3	58,5	51,4	-
Skupaj	435	4996,3	3557,7	699,4	220,6	253,4	210,8	46,3
%		100,0	71,0	14,0	4,7	5,3	4,5	0,9

Tabela 1

Zastopnost letiljnih rastlin po mesecih v skupih

mesec	st. gola skupaj	letilj. rastl.	letilj. rastl. skupaj	cvet.	plod.	zr.	skupaj	skupaj	skupaj	skupaj	skupaj	skupaj	skupaj
III	19	104,6	-	-	62,3	-	-	-	39,0	2,3	-	-	-
IV	43	198,9	14,4	144,2	9,3	-	33,0	-	-	-	-	-	-
V	63	230,3	149,0	3,7	53,2	-	0,6	-	-	-	-	-	-
VI	26	205,6	11,0	9,0	22,2	-	59,5	-	-	-	-	-	42,4
VII	34	436,9	68,6	321,6	1,3	6,0	39,4	-	-	-	-	-	-
VIII	67	497,3	343,7	1,6	48,1	-	-	-	-	38,2	-	-	1,6
IX	102	988,2	666,8	20,3	39,6	90,2	-	-	9,0	43,1	7,2	-	-
X	26	383,0	324,9	1,4	-	36,2	-	-	7,3	13,2	-	-	-
XI	43	296,4	144,8	10,4	2,0	-	52,0	4,6	61,0	-	-	-	-
XII	13	344,5	28,6	0,1	43,4	-	6,4	2,5	231,7	-	-	-	30,3
skupaj	435	3557,5	1749,8	485,5	199,7	254,8	98,6	37,2	368,8	96,8	91,4	-	-
%		100,0	49,2	13,6	5,6	7,1	3,7	2,8	2,7	10,3	2,7	2,7	2,3

Tabela št. 2.

Delež kmetijskih rastlin je tudi v maju razmeroma nizek in znaša le 39 % od celotnega prehrane. Fasana poje v tem mesecu nekaj maloga koruze in fižola. Ker je v maju in aprilu na grahu in koruzi prijavljenih največ škod, si ogledajo kalike poje fasana na dan v teh mesecih srnja koruze. V maju smo dobili v 63 golbah 149 g koruznega srnja, ali vsak fasana poje na dan 2,3 g koruze.

V juniju se dvigne delež kmetijskih rastlin na 62 %, v glavnem gre za srnja pšenice in ječmena. Največ srnja kmetijskih rastlin poje fasana v juliju, saj se hrani fasana v tem mesecu kar 94 % s srnjem pšenice, ječmena in deloma s koruzo. Vendar, če delimo število fasancev s odvetin srnjem, je ta količina neopazna. Glavino srnja pobere fasana iz tal, ko se osuje srnja iz polomljenih bilk in ki ostane pri šotvi na tleh. V golbah smo v juliju našli tudi srnja koruze. Gre za koruzo, ki jo sejajo po strniščnem posavku (na silažo ali na kijažo). Od poljedelskih rastlin poje fasana v avgustu največ koruze in pšenice. Del hrane su pa predstavlja tudi fižol in grozdje.

V septembru je delež kmetijskih rastlin v prehrani fasane 67 %. V tem mesecu poje fasana največ koruze, nekaj pšenice, ovesnic in grozdja.

Tudi v oktobru se hrani fasana še v precejšnji meri s koruzo. Pobere pa tudi nekaj srnj ovesnic in jagod grozdja. V tem mesecu je delež kmetijskih rastlin 91 %.

Kljub temu, da je delež kmetijskih rastlin v prehrani fasane v juliju, avgustu, septembru in oktobru od 80-90 % ne predstavlja to skrajno ugodnih inšob na poljedelskih rastlinah. Najmanj polovico vsega srnja pobere fasana tedaj iz tal iz polomljenih stebel rastlin.

V novembru in decembru se hrani fasana 76-77 % s srnji kmetijskih rastlin. V glavnem je to ovsito srnja koruze, ajda in prosa.

Postavine gold po mesecih

Mesec	Št. gold	celotna vredina	knjiške zmatice	knjiške zmatice	plevelj cestanke	šivaleks cestanke	lišti	godni plodovi	govoljba
III	18	211,5	106,4	2,6	-	-	63,0	39,5	-
IV	43	521,2	199,9	207,8	8,0	8,0	80,7	21,8	4,0
V	63	602,3	230,3	219,7	63,7	63,7	43,0	42,4	5,2
VI	26	332,7	209,6	32,2	39,0	39,0	16,7	5,6	34,6
VII	34	464,6	436,9	4,3	23,1	23,1	0,3	-	-
VIII	67	577,5	497,3	50,2	6,6	6,6	21,6	1,8	-
IX	102	1020,8	800,2	99,6	5,5	5,5	18,0	47,4	-
X	26	419,8	183,0	7,6	2,8	2,8	-	26,4	-
XI	43	387,9	296,4	76,5	13,8	13,8	0,9	0,3	-
XII	13	451,0	344,5	2,9	66,0	66,0	18,4	16,7	2,5
Skupaj	435	4996,3	3557,5	699,4	228,6	228,6	253,4	210,8	46,3

6 200,0 71,0 14,0 4,6 5,1 4,4 0,9

Zastopitev najprejnejših plevelov po mesecih v izobilju

Mese	Plevelni skupaj	Trnje	Mahovi	K. zrna	Regovilice	šipka št. št.	ostali pleveli
III	2,6	2,6					
IV	101,7		17,5	80,8			3,4
V	182,7			145,1		17,3	20,3
VI	16,1			27,2		5,0	3,9
VII	4,3						4,3
VIII	149,3	54,0	53,0	0,3	35,4	0,4	5,4
IX	182,6	79,1	85,0	7,7	4,0	1,3	5,5
X	7,6	6,1	1,5				
XI	29,6	10,5	11,1				
XII	2,9						2,9
skupaj	699,4	160,3	168,9	261,1	39,4	24,0	45,7

%	100,0	23,1	24,2	37,5	5,4	3,4	6,4
---	-------	------	------	------	-----	-----	-----

1
1
1

Pleveliti

Pleveliti so zastopani v celoletnem povprečju z 14 %. Če v uvodu pa smo poudarili, da moramo gledati na ta procent z druge strani. Če števila sra bi bili pleveli na prvem mestu, daleč pred vsjimi kmetijskimi rastlinami. Fazon pri zatiranju plevela opraviža vsekakor velike koristi. Tuji avtorji navajajo, da poberejo fazani na tase plevelskega zrna. Gledano v celoti je pri nas popolnoma isto. Vsi pleveli, ki smo jih našli pri analizi golš spadajo v zelo škodljive njivske plevela. Najveš plevela pobere fazan v specializiranih časih v aprilu in maju. Od plevelov so številčno najbolj zastopani: kurje srevoce (*Stellaria media*), mukviš (*Setaria glauca*), pasje zelišče (*Solanum nigrum*), rogovilček (*Galium aparviflora*) in ripsča alatica (*Zanunculus acris*). V manjših količinah so zastopani še mnogi njivski pleveli: molanec (*Galium mollugo*), kotreda (*Schizanthus cruce galli*), ramae drezni (*Polygonum sp.*), osat (*Cirsium arvense*), njivska grašica (*Vicia sp.*), njivski slak (*Convolvulus arvensis*), mala metlika (*Chenopodium album*) in še nekateri drugi. V praznovetljive velikih količinah se hrani fazan v vinogradniških predelih -Koper in Gorica- s plodovi pasjega zelišča (*Solanum nigrum*). Skeraj v vseh golšah, ki smo jih dobili iz tega področja je ta plevel zastopan v zelo velikih količinah. Nasprotno pa je bilo v golšah le po par jagod grašice. Od celotne vsebine 85 golš iz Koper je plodov pasjega zelišča 110 g, jagod grašice pa je 64 g. Če pa upoštevamo, da je v vsaki plodu pasjega zelišča od 20 do 50 semen je razmerje med plevelom in grašicam najmanj 1:1000. Plodovi pasjega zelišča so zelo podobni grašicam jagodam, poleg tega so fazanu bolj dostopni ker so pri tleh in jih rajši pobira. Fazon je torej v bolj ali manj zapleveljenih vinogredih zelo koristen, saj uničuje zelo škodljivi plevel.

Živalske sestavine: V golšah so zastopane le s 4,6 %.

Z večje količine žuželk in polnikov se hrani fazan v maju, juniju in decembru. V vseh ostalih mesecih je delež živalskih sestavin v prehrani fazana zelo majhen (Tabela št. 5).

Od živalstvih sestavin so v največji meri zastopani polži (*Gastropoda*), kobilice (*Locustidae*), mravljinčja jajčeca in mravlje (*Formicidae*), kalorudski hrošč (*Leptinotarsa decemlineata*), gosenice (*Lepidoptera*), majski hrošč (*Melolontha melolontha*) in drugi.

Od gosenic smo našli po par primerkov zvaljaverke (*Geometridae*), glagolke (*Plusia gamma*), zelenjadne sovke (*Ponometra faracea*), pagosenice repne grivalice (*Athalia spinarum*) in še nekatere druge, ki pa so v zelo majhnih količinah in jih nismo doledili.

Od ostalih žužalk smo našli v galcih še predstavnike iz naslednjih družin *Histeridae*, *Carabidae*, *Crisomelidae*, *Tenebrionidae*, *Scarabidae*, *Curculionidae* in *Elateridae*. Večina teh žužalk spada med škodljivce.

Omeniti moramo, da je kalorudski hrošč zastopan v maju in juniju v precejšnjem številu in ima fasano v tem času precejšen pomen pri nastanju tega škodljivca. Kalorudski hrošč v majhnem številu prilesa iz zemlje šele maja, zato pa je koristnost fasane v tem času zelo velika, saj pobira hrošče še pred parjenjem. Znano je, da ima vsak hrošč na tisoče potomcev.

Lišči: Lišči so zastopani s 5,1 %. Z večje količino listov se hrani fasana v marcu in aprilu (Tabela). V vsak ostalih mesecih je del listov zastopen v prehrani fasane v svojih količinah. V glavnem se hrani fasana s listi bele detelje (*Trifolium repens*), travniške žrne detelje (*Trifolium pratense-parvum*), žrne detelje (*Trifolium arvense*), lucerne (*Medicago sativa*), skrbince (*Sonchus arvensis*) in s listi trav (*Cramineae*).

Časni plodovi: S plodovi gozdnih in drevesnih vrst se hrani fasana največ v mesecu marcu, saj predstavlja 20 % njene hrane. V vsak ostalih mesecih se hrani fasana s temi plodovi v manjši meri. (Tabela). Najbolj priljubljeni so fasani samo akacije (*Robinia ps.*), melod

(Quercus), robinja (Rubus Europea), črni trn (Prunus spinosa), šipek (Koea casina) in lignater (Ligustrum vulg.).

Goseljaki Goseljake smo dobili v parih golčah in se prebrano fazena nima je večjega pomena. Gre za goseljake neke goseljnice, ki je nismo mogli delotiti.

Zastupništvo živalstvih sestavin po mesecih v gramih

Mesec	Živalstvo sant. skupaj	Polni branci	Branci	Kolenski branci	Kobilice	Vejuški branci	Černice	Mravlje in jajca	Kislina
III									
IV	8,0	5,0	2,2						
V	63,7	20,2	7,4	2,8	3,0	9,3	5,7	15,3	
VI	19,0			3,1	15,7		0,1	0,1	
VII	10,1		3,2	3,4				3,5	
VIII	35,0	0,3	5,5	10,5	3,0		0,2	0,5	15,0
IX	10,8	0,1	2,3	3,3	2,0		0,5	4,6	
X	1,5		0,1		1,4				
XI	13,5	12,6	0,9						
XII	67,0	66,4	0,6						
Skupaj	228,6	105,4	22,2	21,1	25,1	9,3	6,9	24,0	15,0
%	100,0	46,1	9,8	9,3	10,9	4,1	3,1	10,1	6,6

Tabela št. 5.

Zastopnost listev, gomoljev in goščnih plevelov po mesecih

Mesec	Listi		Gomolji		Goščni pleveli	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%
III	65,0	25,7			39,5	19,8
IV	80,7	31,9	4,0	8,7	21,8	10,4
V	33,8	13,2	5,2	11,4	42,4	21,0
VI	16,7	6,5	34,6	79,4	5,6	2,7
VII	0,3	0,1			-	-
VIII	11,6	4,6			1,8	10,8
IX	18,0	7,2			47,4	23,6
X	-	-			26,4	13,6
XI	0,9	0,3			0,3	0,2
XII	26,6	10,5	2,5	5,5	16,7	7,9
Skupaj	253,4	100,0	46,3	100,0	210,8	100,0

Sestav...e galč po mesecih za celo leto v gramih

	marec	april	maj	junij	julij	avgust	september	oktober	november	december
A. Kmetijske rastline	104,6	198,9	210,3	205,6	436,9	497,3	688,2	381,8	296,4	344,5
1. Koruza (<i>Zea mays</i>)		14,9	149,0	11,0	68,6	343,7	666,8	324,9	144,8	28,6
2. Pšenica (<i>Triticum vulg.</i>)			4,1	61,5	321,6	66,1	20,3	1,4	10,4	0,1
3. Oves (<i>Avena sativa</i>)		144,2	3,7	9,5		1,6	39,6			1,6
4. Jačmen (<i>Hordeum vulg.</i>)		31,0	0,6	59,5					4,6	2,5
5. Proso (<i>Panicum miliac.</i>)					39,4				52,8	6,4
6. Vrtni grah (<i>Pisum sativum</i>)				42,4						
7. Ajda (<i>Fagopyrum escul.</i>)	39,0						9,0	7,3	81,8	231,7
8. Fižol (<i>Phaseolus vulg.</i>)	62,3	9,3	53,2	22,2	1,3	48,1	12,0		2,0	49,4
9. Sončnica (<i>Helianthus annus</i>)					6,0		90,2	35,2		
10. Sirek (<i>Sorghum vulg.</i>)							7,2			
11. Bob (<i>Vicia faba</i>)						1,6				
12. Grozdje (<i>Vitis vinifera</i>)	2,3					38,2	43,1	13,2		
13. Soja (<i>Soja hispida</i>)										30,2
B. Pleveli	2,6	101,7	182,7	36,1	4,3	149,3	182,6	7,6	29,9	2,9
14. Pačje selivše (<i>Solanum nigrum</i>)	2,6					54,0	79,1	6,1	18,9	
15. Muhvič (<i>Setaria glauca</i>)		17,5				53,8	85,0	1,5	11,1	
16. Kurja števca (<i>Stellaria media</i>)		80,8	16,1	27,2		0,3	7,7			
17. Ripeša slatica (<i>Ranunculus acer</i>)			17,3	5,0		0,4	0,3			
18. Rogovilček (<i>Galinsoga parviflora</i>)						35,4	4,0			
19. Šnelenco (<i>Galium mollugo</i>)		3,4				0,1	0,2			
20. Kostreba (<i>Echinochloa crus galli</i>)			7,4			0,2	2,4			
21. Hj. krbinka (<i>Senecio arvensis</i>)			1,0							
22. Jajševca (<i>Lamotodon hispida</i>)			1,9							
23. Hj. grašica (<i>Vicia hirsuta</i>)					1,0		0,2			
24. Bressa (<i>Polygonum persic.</i>)					0,5	1,0	1,4			
25. Modri glavinec (<i>Centaurea jaco.</i>)					2,8					
26. Hj. alak (<i>Convolvulus arvensis</i>)						1,3				
27. Opat (<i>Cirsium arvense</i>)						0,3				
28. Bela metlika (<i>Chenopodium album</i>)							5,8			
29. Tartarska ajda (<i>Fagopyrus tatar.</i>)							0,9			
30. Hjivaka repica (<i>Brassica rapa</i>)							0,2			
C. Živalske sestavine	8,0	63,7	19,0	13,1	35,0	10,8	1,5	13,8	67,0	
31. Koleradski brošč (<i>Leptinotarsa dso.</i>)			2,8	3,1	3,4	10,5	0,7			
32. Polčki (<i>Gastropoda</i>)		5,8	23,3			0,3	0,1		12,9	66,4
33. Broščki (<i>Coleoptera</i>)		2,2	7,9		3,2	5,5	2,3	0,1	0,9	0,6
34. Kobilice (<i>Orthoptera-Locusidae</i>)			3,0	15,7		2,8	2,0	2,3		
35. Majački brošč (<i>Heliothis meloleu.</i>)			5,8							
36. Gosulice (<i>Lepidoptera</i>)			5,7	0,1			0,5			
37. Hravije in jajčeca (<i>Fornicidae</i>)			15,3	0,1	3,5	0,8	4,6			
38. Mšinke strune						15,0				

	marec	april	maj	junij	julij	avgust	september	oktober	november	december
D. Ostali plodovi	39,7	21,3	42,4	5,6		1,8	39,4	26,4	0,3	16,7
39. Želod (<i>Quercus</i> sp.)	6,3		4,5				5,4	6,8		16,7
40. Akacija (<i>Robinia pseudoacacia</i>)	33,4	13,3	24,7	1,7					0,3	
41. Rešida (<i>Rubus europeus</i>)						1,8	24,6			
42. Liguster (<i>Ligustrum vulg.</i>)								19,6		
43. Črni tin (<i>Prunus spinosa</i>)		3,5					4,1			
44. Šipek (<i>Rosa canina</i>)							5,3			
45. Čestjevo peške (<i>Prunus avium</i>)			13,2							
46. Ostali gostni sadeži in solize				3,9						
E. Listi - detelje in trave (Trifolium)	6,0	80,7	33,0	16,7	0,3	11,6	18,0		0,9	26,6
F. Gonaljčki		4,0	5,2	34,6						2,5

Z a k l j u š e k

Fazan se hrani v naravi z najrazličnejšo hrano, tako s raznimi predstavniki drebnega živalskega sveta (kuščukci, polži itd.), kot s araji, plodovi, listi in gomolji različnih rastlin. Kateri rastlini ali kuščukcu daje prednost je težko reči, hrani se s hrano, ki mu je trenutno na raspolago, ker rastline na polju ali v gozdu dosegajo v različnem času. Kljub temu, da se fazan v različnih pogojih nasiti samo s listi detelje, ali samo s kromohom ali s plodovi posejane zelišča in podobno, pa ima na splošno najraje araje poljedelskih rastlin, če mu je le na raspolago. Najbolj priljubljeni sta mu korusa in pšenica.

Največ hrane ima fazan na raspolago poleti in jeseni, ko dosegajo žita. Glavna hrana fazana v teh mesecih je araje pšenice, koruse, fižila, sondošica, ajda, prosta in ječmena. To so tudi rastline, ki jih pri nas skovaj v vseh krajih največ sejemo. Bob, soja in sirenk in še nekatere druge kmetijske rastline sejane v Sloveniji zelo malo in se zato v prehrani fazana zastopane v najmanjših količinah.

V začetku pomladi, ko so vsa polja gola, se hrani fazan v večji meri s listi detelje in trave, s plodovi gozdnih dreves in grmovja, pleveli in kuščukci, v sanjši meri pa s arajem poljedeljske, ki je ostale še od prejšnjega leta na polju. Na splošno je spomladi se fazana, kot tudi na ostale divjadi posanjkenje hrane, saj mnogo plodov in semen plevelov prosto sime propade, kuščuk pa spomladi še ni veliko. Fazan je karolu priljubljen da si poišče hrano na njivah, kljub temu, da tu ne najde ustreznega kritja. Nekaj fazanov se brez vsake škode lahko pase na vsaki večji njivi, drugače pa je, če prihaja na sanjšo njivo, posejano s koruso ali ržem, več fazanov.

Semena nevedno sejejo vedno kakšnih 10-15% več, kar računajo, da je nekaj semen nekaljivega, ker vse seme pri setvi ne pride v zemljo in ker se izgube po pticah in miših. Tako tudi fazani na posevju ne napravijo

nebene škode, če so v manjšem številu. Drugače je, če so v nekem predelu skoncentrirane več fasanev ob krmilskih, ki jih oskrbujejo preko njive. Ko s stazsko krmiljenjem prenehamo, je fasam prisiljena, da ni poiskala večji del hrane na njivah ob robu gonder-ravnja, kar naravne hrane v manjšem gozdu na večje število fasanev hitro osuši. Najbolj se škoda pojavlja na posevkih, ki jih sejemo ali sadimo v širše vrste (korusa, kobil, grab.). Včasih nastopi nekaj škode tudi na posevku oves in jarega jedmanca, redkeje pa na eslainah, v primeru koren velikoga števila fasanev na nekem območju.

Nasprotno pa je na Koprskem dovolj razisa za fasane, vendar kljub temu nastopijo škode, kar se med številnimi raziskovalci le redke njive ob katerih se nahajajo fasane v večjem številu.

Kakšno škodo lahko povzroči fasana?

Če imamo v lovskih normalno densitiranem spomladenski stališč fasana, odnece, če je ta enakomerno porazdeljena po vsem lovšču, potem na kmetijskih posevkih ni realne nobenih škod. Nasprotno je fasam koristna, saj spomladi pobere veliko škodljivca plevca in bučnik. Spomladi je največ prijavljenih škod zaradi fasane na korusi in grabu v času kalitve. Škoda nastopi, če korusa ali grab vakali in več dekler ne zraste do 15 cm visoko.

Z nacilne smo ugotovili, da poje fasana v tem času le par gramov koruse na dan. To za enega fasana ne predstavlja posebne vredne količine.

Omenili smo že, da ni razlik med nastalo škodo po fasanih in drugih škodljivcih. Zato je valno, da v času kaljenja omenjenih posevkov na izpostavljenih mestih, kjer prihaja do vrakoletnih škod opazujemo, kolike fasanev prihaja na njivo. Valno je tudi, da ugotovimo ali korusa sploh vakali. Nepravilna uporaba hibridne koruse za seme, to je večletna naperedna setev intoga semena, navadno odpove. Dogaja se, da na vsaj njivi vakali le nekaj zrn koruse.

Koliko srnja kmetijskih rastlin pobere fazan na dan, si ogledajo v tabeli, ki smo jo povzeli iz analize goliš.

Menec	Št.goliš	Kmet.rastl. v g.	1 fazan poje na dan g.	1 fazan poje na mesec g.	100 fazanov poje na mesec kg.
III.	18	106,4	5,8	174	17,4
IV.	43	198,9	4,6	138	13,8
V.	63	230,3	3,6	108	10,8
VI.	26	205,6	7,8	210	23,0
VII.	34	436,9	12,8	384	38,4
VIII.	67	497,3	7,7	230	23,0
IX.	102	838,2	8,7	260	26,0
X.	26	383,0	14,7	440	44,0
XI.	43	296,4	6,8	200	20,0
XII.	13	344,5	26,4	790	79,0
Skupaj	435	3557,5	8,1	240	24,8

Iz tabele je razvidno, da fazan dnevno pobere samo malo srnja kmetijskih rastlin, v povprečju le od 3 gramov spooladi do 2,5 dkg polsti in jecni. Da se naše ugotovitve povezovalne, potrjuje dejstvo, da če bi se npr. hranili fazani v času kaljenja same s srnji koruse, to je 4-6 dkg na dan, potem bi fazani pri nas umikili v s. caladnaskan času skoraj vse koruse polja. Tako pa nastopi škoda le tu in tam glede na število fazanov bolj ali manj upravičena.

Tudi polsti, kot je razvidno iz tabele se hrani fazan s razmeroma najhujši kalificirani srnja poljskih. Več kot polovico vsega srnja pa pobere fazan iz tal. Zato je, da je fazan, tako kot ostale kure pobiralce hrane.

Hrano si išče na tleh, dele če je ni na tleh, je sklati in bilk, kar pa je izjemen primer.

Zato je fasana tudi s tem, ko se hrani s zrnjem kmetijskih rastlin, karistom, naj pobere v glavnem osute zrnja, ki pada iz zgoščaj deseralih bilk ali bilk, ki jih poleni veter. Če v večji meri pa pobira fasana zrnja, ki se osuje pri setvi iz zrnja, ki ostane pri setvi nesakrto.

Zrnja, ki bi sicer propadle predela take fasane v visoko vredno meso. Fasana ima polati kritje med zemlji poljedelskih rastlinami, na polju je enakomerno porazdeljena, zato tudi ne napravi nobene škode. Nekaj odzvetega zrnja se praktično nikjer ne pona.

Poleti nastopijo škode po fasani le na paradizniku, slati v sušnih letih, ko je pomanjkanje vode. Pri nas je to slučaj v koprski lovski sveti. In analiz gola in mislo mogli ugotoviti kolikšne se te škode, ker fasana paradiznik samo naključje.

Buško kot v polstnem času tudi v jeseni ne napravi fasane na kmetijskih rastlinah nobene škode. Vinogradniki se se sicer pritoževali, da fasana napravi velike škode na grozdju, pri raziskavi gola pa smo ugotovili, da je fasana v vinogradih zelo karistna, saj se hrani v glavnem samo s se- le škodljivimi plodovi plevela pasjega solišča in osencom plevela mulviča. Škoda bi bila možna le v sušnih letih in to le v vinogradih, ki so nena- plevljeni.

Kot je pokazala raziskava gola se hrani fasana v jeseni v veliki meri s zrnjem karuse. Škoda ni velika, saj je v Sloveniji velike karusnih polj, nekaj odzvetega zrnja na vsaki njivi se pa ne pona. Kmetijce mo- go bolj bodejo v oči slučajni sterki karuse (od vrsti) kot pa kakšen sterki, ki visi nevedol in se ga našli fasani. Nekaj škode naredijo fa- sani le tam, kjer ostane na njivi karusa dolgo nepobrana in se fasani nabirajo tako v večjem številu samo na eni njivi.

Is vsega lahko zaključimo, da je fasana za kmetijstvo v Sloveniji indife- rentna. Če je fasana enakomerno porazdeljena po vsej kmetijski površini, pripada kmetijstvu določena karist, v slučaju prerazmnožitve na nekem območju pa povzroči nekaj škode.

Primerjava naravne prehrane fasane v Sloveniji

z tujnimi raziskovalci na tem področju

	Slovenija Odsotek na lovstvo	Anglija Collinge	ŠSR Sakera
Kmet. rastline	71,6 %	2 %	12 %
Plavali	14,9 %	42 %	9 %
Zivaliske sest.	4,7 %	33 %	25 %
Listi	5,3 %		31 %
Časni plodovi	4,5 %	16 %	12 %
Česoljški	0,9 %	2 %	-
Mineralne sestavine	-	-	11 %

Razultati naše raziskave se bistveno razlikujejo od ostalih raziskovalcev. Zlasti je velika razlika med kmetijskimi rastlinami in živalskimi sestavinami. Verjetno je takšna razlika zato, ker smo na naši študiji, ki je imela osnovni namen ugotoviti kakovost os. škodljivost fasane za kmetijstvo, raziskovalno; izključno le gošče fasanev, ustreljenih na samih njivah ali v bližini njiv.

Fasane študije o naravni prehrani

fasane pri osvabljanju rasia

Malu divjad zahteva za svojo obstoj kritje, hrano in mir.

Najboljše pogoje ima tam, kjer je med polji več manjših gozdov, poljskih živih meja in zaraščenih kanalov. V zadnjem času se številne kritivne gozdove močno zmanjšale naravni prostor za malo divjad. Mala divjad je močno prisadota zaradi mehanizacije in kemizacije poljedelstva. Številne gneuda in vajoče samice propadajo pod sodarnimi kosiškimi in kotvenimi stroji, veliko divjadi pa uniži uporaba vse močnejših strupil za savi-

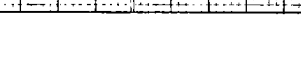
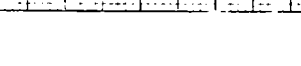
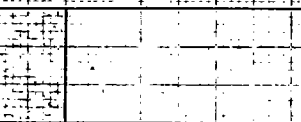
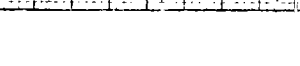
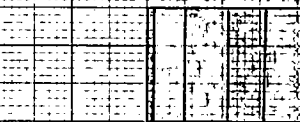
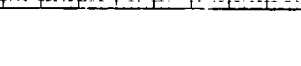
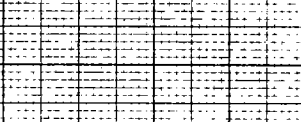
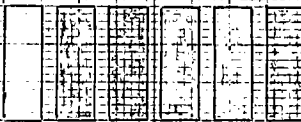
ranje škodljivcev kmetijskih rastlin. Ker je v takšnem okolju nemogoče
vdrževati gospodarske posebej male divjadi stopa čedalje bolj
v smeri vprašanje posebnega prostora za male divjadi, to je rešila.
Z osnavljanjem rešila dobi male divjadi nov življenjski prostor, v katerem
najde kritje, hrano in mir.

Pri urejanju rešila je važna s katerimi drevesnimi in grmovnimi vrstami
jih nasadiš, da imo male divjadi dovolj kritja in hrane. Iskiramo vrste,
ki nudijo fazam obilo takšnih plešev, ki jih živali zelo radi pobirajo.

Is analize prebrane fazne je razvidno, da so to predvsem robinija, kras,
brni trn, šipek, robida, ligustar in rdeči dren. Za nasaditev krmnih
njiv pa korusa, pšenica, proso, ajda, senčnice, fišol in detelja, za
zimski in jesenski čas pa še krami chrovt.

NARAVNA PREHRANA FAZANA V SLOVENIJI
(celoletno in mesečno povprečje v %)

kmet. rastline
 pleveli
 živalske sest.
 listi
 gozdni plodovi
 gomoljčki

XII

XI

X

IX

VIII

VII

VI

V

IV

III

celoletno
povprečje